

Bestuursverslag bij de Jaarrekening 2019

1. Inleiding.

Op deze plaats is er al een aantal jaren melding gemaakt van de gedragscode goed bestuur die ontwikkeld is binnen de Vereniging van Fondsen in Nederland (FIN). Met ingang van 1 januari 2018 worden fondsen met enige klem uitgenodigd om jaarlijks een verklaring in te dienen ter zake van de naleving van de FIN Normen Goed Bestuur (“de Jaarlijkse Verklaring”) en om deze vierjaarlijks extern te laten toetsen (“de Toetsing”). De RDO heeft in 2019 stappen gezet om alle benodigde informatie te verzamelen om te voldoen aan de gedragscode goed bestuur. Eén van de elementen genoemd in de Jaarlijkse Verklaring die nog ontbrak betreft de jaarlijkse evaluatie van het eigen functioneren van het bestuur.

In de vergadering van 10 december is het Kapittel geïnformeerd over hoe het stappenplan van deze zelfevaluatie eruit zou komen te zien. Rond deze datum was het corona virus al actief in China. Niemand kon toen bevroeden dat er een aantal maanden later sprake zou zijn van een pandemie en Nederland half maart zou kiezen voor een intelligente lockdown. Het verslagjaar 2019 blijkt dus achteraf de stilte voor de storm te zijn geweest.

2. Bestuur.

De Dirigerende Commissie vergaderde zoals gebruikelijk vijf keer in 2019. De overige commissies vergaderden volgens het vergaderschema voorafgaand aan de vergaderingen van de D.C.

De Giftencommissie is vijf keer bijeengewees. Bij deze commissie vonden er geen personele wijzigingen plaats.

De Historische Commissie heeft tweemaal regulier vergaderd, in het voorjaar en in het najaar. Er waren een aantal wisselingen in het bestuur van de Historische Commissie.

De Onroerend Goed commissie is voorafgaand aan de vergaderingen van DC vijf keer bijegekomen. Tevens vond de jaarlijkse pachtersrondgang plaats in oktober.

De Financiële Commissie heeft in het verslagjaar overleg gehad met de vermogensbeheerders over de portefeuille. Tevens is er met een financiële adviseur overleg geweest over het opstellen van het beleggingsstatuut.

Het Kapittel, dat in zijn samenstelling onveranderd bleef, vergaderde in zijn inmiddels vertrouwde ritme, met een Kapittelvergadering en Werkdiner in juni en een Kapittelvergadering, Ridderdag en het formele Kapitteldiner in december.

Met het oog op de continuïteit heeft de secretaris een rooster van aftreden van het Kapittel voor de komende twintig jaar opgesteld. Dit rooster is besproken tijdens de juni vergadering van het Kapittel. Uit het overzicht blijkt dat van het huidige Kapittel de eerste commandeur aftreedt in 2024 en de laatste in 2035. Dit betekent dat er voor deze periode 13 nieuwe commandeurs moeten toetreden. De Selectiecommissie zal zich voor de komende periode richten op het werven van één nieuwe ridder per jaar.

Als onderwerp voor het werkdiner werd in 2019 gekozen voor het project Noodhulp van Kerk in Actie voor Syrische kinderen in Libanon. Dit project werd door de RDO in de twee voorafgaande jaren ondersteund.

3. Vermogensbeheer.

Effectenportefeuille.

Alle beleggingen zijn nu ondergebracht bij een passieve belegger. In 2019 is gestart met het opstellen van een beleggingsstatuut. Voorts is nagedacht over het beleid om eventuele tegenvallende contante inkomsten uit beleggingen te kunnen opvangen.

Onroerend Goedportefeuille.

In voorgaande jaren is er diepgaand onderzoek geweest naar de meest geschikte asset-allocatie voor de RDO met als doel jaarlijks voldoende middelen te creëren ter financiering van de giften. Dit heeft geleid tot een verschuiving in de portefeuille van obligaties naar onroerend goed. Als gevolg van dit onderzoek en daaruit volgende conclusies is er in voorgaande jaren een actief aankoopbeleid van agrarisch onroerend goed geweest. Dit is in 2019 gecontinueerd. Dit alles in overeenstemming met de door het Kapittel vastgestelde beleidsnotitie toekomstige aankopen.

4. Giftenbeleid.

Het giftenbudget werd in de Kapittelvergadering van december 2018 verhoogd. Als gevolg hiervan werd het giftenbudget in 2019 voor het eerst in jaren niet overschreden.

De individuele aanvragen die door het secretariaat worden behandeld verschilden amper t.o.v. 2018 zowel qua bedrag als in aantallen. Deze aanvragen worden door het secretariaat afgehandeld binnen het daarvoor geldende mandaat. In de vergaderlijst van de Giftencommissie staan naast alle projectaanvragen ook alle toegekende individuele aanvragen genoemd, zodat ook daar vragen over gesteld kunnen worden.

De ingevoerde werkwijze bij het secretariaat om in de aanloop naar de vergaderingen van de Giftencommissie de projectaanvragen voor te bereiden en van een beknopt advies te voorzien is dit jaar voortgezet. Dit vooroverleg vindt twee weken voor de vergadering van de Giftencommissie plaats zodat er voldoende tijd is om de antwoorden te verzamelen op de vragen die zijn gerezen tijdens dit overleg van het secretariaat.

De SUN's en Stichting Present worden door de RDO als partners gezien die dichter bij de cliënten staan en beter lokaal inzicht hebben om dat geld effectiever en efficiënter te besteden. Of dat geld goed wordt besteed wordt door de Giftencommissie achteraf gecontroleerd door het analyseren van de jaarverslagen. Ook zitten er leden van de RDO in verschillende SUN besturen.

Op aanbeveling van het secretariaat wordt door de Giftencommissie over projecten beslist. Tevens wordt er een gedeelte van het budget besteed in Kaliningrad, waar een jaarlijks bezoek aan wordt gebracht (zie hieronder).

Over de aanvragen voor individuele nood wordt beslist door het secretariaat in de categorieën aangepaste transport middelen, algemene dagelijkse zaken (ziekenhuisbedden, sta op stoel), en diversen (therapieën, tandarts, schuldhulp). Routine en snelheid is noodzakelijk. De Giftencommissie bekijkt achteraf de lijst en kan dan daarover vragen stellen en eventueel het beleid bijstellen.

Hieronder volgen een aantal bijzonderheden per SUN.

SUN Doesburg

Deze SUN organiseert sinds haar oprichting in 2017 jaarlijks in april een bijeenkomst met de participerende fondsen om informatie over te dragen maar ook om feedback te krijgen. Tijdens deze bijeenkomst worden een aantal casussen besproken. Het zijn inspirerende bijeenkomsten al was het door de kruisbestuiving tussen de fondsen.

SUN Twente

De inspanningen van de RDO voor de oprichting van een noodhulpbureau in Twente vinden hun oorsprong in het opnieuw leven inblazen van de contacten met de voormalige commanderij Ootmarsum, thans de gemeente Dinkelland. De naam SUN Twente is bewust gekozen omdat die de ambitie in zich draagt een groter gebied te gaan bestrijken dan alleen Almelo. Er is enthousiasme over het opzetten van een Schuldenleenfonds door SUN Twente. Dit zal in 2020 hopelijk gestalte krijgen.

SUN Lekstroom

Eind augustus werd afscheid genomen van de coördinator van SUN Lekstroom en SUN Krimpenerwaard. Opvolging vond plaats vanuit het bestuur waarmee de benodigde ervaring voor deze rol gewaarborgd is.

SUN Leiden

In het jaarverslag van 2018 werd melding gemaakt van een donatie door de wethouder sociaal domein van Leiden van € 50.000 voor het opzetten van een Schuldenleenfonds. Na een gedegen voorbereiding is het Schuldenleenfonds in het najaar van 2019 operationeel geworden. De eerste ervaringen zijn positief. Het afhandelen van een lening is wel complex en daarmee tijdsintensief. Het komt regelmatig voor dat er een lening samen met een gift wordt verstrekt. Tot nu toe is het aantal aanvragen nog bescheiden. Behalve met het Schuldenleenfonds was SUN Leiden binnen de door de RDO ondersteunde SUN's ook een pionier voor een donatiesysteem. Met dit systeem kunnen

de aanvragen via een online portal door de aanvragers worden ingevoerd. Er zijn inmiddels 6 andere SUN's waar dit donatiesysteem draait waaronder SUN Rheden.

SUN Tiel

Sinds vorig jaar is er vooruitgang geboekt. Na ondertekening half april van het Armoedepact in Tiel waaraan ook de RDO deelneemt heeft de wethouder haar interesse uitgesproken voor een draagvlakonderzoek naar nut, noodzaak en wenselijkheid van een SUN in Tiel. Dit zal worden gedaan door Stichting Urgente Noden Nederland (SUNN). Als de conclusie van het onderzoek positief is zal SUNN deze nieuwe SUN ondersteunen met het vinden en begeleiden van een coördinator, het verkrijgen van meerdere donoren en het behulpzaam zijn bij de feitelijke opstart.

SUN Middelburg

In oktober 2018 is er gesproken met de wethouders van Middelburg en Vlissingen om de interesse te peilen voor een SUN. Voor beide gemeentes geldt dat er redelijke voorzieningen zijn maar toch zijn er problemen die op gebied van een SUN liggen met name in Vlissingen. Middelburg noch Vlissingen hebben naar aanleiding van dit gesprek verder echte interesse getoond. Situatie voorlopig on hold.

Over de overige SUN's zijn geen bijzonderheden te melden.

Sinds 2018 dient Present Nederland een totaal aanvraag in namens de Present vestigingen. Dit bevalt bijzonder goed en zal daarom worden voortgezet.

Ook in het verslagjaar is er een vertegenwoordiging van de RDO afgereisd naar Kaliningrad. Gedurende 5 dagen werden samen met het lokale bureau 19 projecten bezocht. Een jaarlijks bezoek is belangrijk om de lokale drijvende kracht te ontmoeten die met de financiële hulp van de RDO net het verschil kan maken in de leefomstandigheden van kwetsbare mensen.

Ook dit jaar is er weer tweemaal regulier overleg geweest tussen de Utrechtse fondsen binnen het Utrechts Fondsen Overleg. Onderwerp van gesprek waren o.a. belangrijke ontwikkelingen bij deelnemende fondsen en de FIN. In het verslagjaar heeft de secretaris deelgenomen aan een projectgroep die als doel had de ontwikkeling van een verzamelwebsite van de Utrechtse fondsen: de Utrechtse Fondsenzoeker. Fondsen zijn ingedeeld in vier domeinen: Kunst & Cultuur; Mens, zorg & maatschappij; Natuur, milieu & duurzaamheid en Individuele nood & studie. Op dit moment nemen er 22 fondsen deel. Het doel van de site is het voor aanvragers zo overzichtelijk mogelijk te maken welke fondsen het beste passen bij een initiatief, nood of project en bij welk fonds eventueel een aanvraag kan worden ingediend. De website is in januari 2020 live gegaan.

In de eerste maanden van 2019 is de zoektocht naar een nieuw giftensysteem afgerond. In tegenstelling tot de huidige maatwerkoplossing in gebruik bij het secretariaat is het nieuwe giftensysteem een standaardoplossing die al door een groot aantal fondsen wordt gebruikt. Met behulp van gestandaardiseerde invoer van gegevens wordt het

mogelijk betere management informatie te verstrekken en wordt het aantal overtypslagen beperkt. In 2019 hebben er een aantal voorbereidende werkzaamheden in verband met de implementatie plaatsgevonden.

5. Cultuurhistorie.

De conservator verricht zijn werkzaamheden voor de RDO in combinatie met zijn aanstelling als senior onderzoeker bij het Departement Geschiedenis en Kunstgeschiedenis van de Universiteit Utrecht.

In de zorg voor het archief werd de in april 2016 gesloten dienstverlenings-overeenkomst met Het Utrechts Archief (HUA) voortgezet. Het Oud-Archief (1200-1811) is door een archiefmedewerker in de jaren 2017-2018 gecontroleerd en opnieuw beschreven. De stukken zijn door HUA herverpakt in zuurvrij papier en in zuurvrije kartonnen dozen. In 2018 is de eerste helft van het Oud-Archief gedigitaliseerd en eind 2019 is de tweede helft overgebracht naar het bedrijf dat de digitalisering uitvoert. In mei 2020 is ook deze tweede helft naar de RDO teruggekeerd. Na de digitalisering zijn de documenten via de website raadpleegbaar. Bij de eerste helft is dat sinds medio 2019 het geval. Dat zal ook voor de tweede helft geïmplementeerd worden. Het deel van de website dat de inventaris van het Oud-Archief en de gedigitaliseerde bestanden bevat, is gekoppeld aan de website van HUA.

Er is in 2019 verder gewerkt aan de (her-)inventarisatie en herverpakking van het nieuw archief (1811-2006). Voor de periode 1811-1955 was een voorlopige inventaris voorhanden, maar deze bleek onvolledig te zijn en zelfs veel fouten te bevatten. Het archief was niet zuurvrij verpakt. Heel wat stukken zaten met roestige nietjes aan elkaar vast. Deze moesten allemaal handmatig worden verwijderd.

Op maandagen kan het archief van de RDO op afspraak geraadpleegd worden door onderzoekers. Ten dele gaat het om professionele onderzoekers, maar ook amateur-historici, scholieren en studenten zijn welkom.

De conservator houdt zich naast het archief ook bezig met het beheer van de overige delen van het roerende erfgoed waarvan de portretreeks van de landcommandeuren het pronkstuk is. Het eerste paneel van de portretreeks was tot mei 2019 in Berlijn in een tentoonstelling over Jeruzalem in het Jüdische Museum. Enkele stukken uit het archief (de kroniek, een charter en drie documenten) zijn uitgeleend aan het Museum Malbork Castle in Polen voor de tentoonstelling "Sapientia sibi edificavit domum...". Der Ordensstaat in Preussen (september – november 2019). De vitrines in de expositiezaal zijn heringericht. In 2019 zijn er contacten gelegd met een textielrestaurator over de restauratie van het uniform in de gang en de mantels in de kapittelzaal. Deze zijn begin 2020 naar de restaurator overgebracht. Met een schilderijenrestaurator is een principeafpraak gemaakt over een controle van de landcommandeursportretten. Die controle moet nog plaatsvinden.

Over de collectie en de geschiedenis van de RDO heeft de conservator in 2019 lezingen gehouden voor een breed geïnteresseerd publiek en voor vakgenoten. Hij heeft gesproken op twee internationale congressen: één over geestelijke ridderorden georganiseerd door de Universiteit van Torun in Polen en één over adelsnetwerken in Europa georganiseerd door de Université Côte d'Azur in Nice. Verder heeft de conservator rondleidingen in het Duitse Huis gegeven.

Over zijn onderzoek naar de geschiedenis van de RDO heeft de conservator een wetenschappelijk artikel in het Duits gepubliceerd. De conservator fungeert ook als secretaris van de Historische Commissie van de RDO. Tijdens de bijeenkomsten is vooral gesproken over het historisch onderzoek, de samenwerking met Het Utrechts Archief en de verzoeken tot financiële ondersteuning. Een relatie met de geschiedenis van de RDO is steeds het uitgangspunt.

6. Personeel en bureau

In het verslagjaar hebben zich geen wijzigingen in de bestaande formatie voorgedaan. Na afloop van het verslagjaar heeft de huismeester van het Duitse Huis, haar arbeidsovereenkomst per 1 mei 2020 opgezegd. De zoektocht naar een nieuw beheerdersechtpaar is inmiddels begonnen.

Utrecht, mei 2020